

nationale ombudsman

Rapport

Een onderzoek naar de behandeling van een persoon met verward gedrag door de politie eenheid Midden-Nederland

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de politie eenheid Midden-Nederland: deels gegrond, deels ongegrond en deels heeft de Nationale ombudsman geen oordeel.

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat zij op 26 augustus 2017 tegen haar wil en geboeid, door de politie Midden-Nederland is overgebracht naar het politiebureau in Hilversum, zij daar door de politie is ingesloten in een observatiecel en pas na ongeveer vijf uur is beoordeeld door de Crisisdienst.

Daarnaast klaagt verzoekster erover dat de arrestanten-bewaking haar tijdens haar verblijf in de observatiecel geen eten en drinken heeft aangeboden. Ten slotte klaagt zij erover dat de politie haar verzoek om juridische bijstand heeft geweigerd.

Wat is er gebeurd?

Op 26 augustus 2017 kwam verzoekster een winkel in Hilversum binnen en zei dat ze bedreigd was door een aantal burens. De medewerker van de winkel belde de politie. Twee politieambtenaren zijn naar de winkel gekomen. Volgens de politieambtenaren kwam verzoekster erg verward over. Op het moment dat verzoekster op straat met de politieambtenaren stond te praten, begonnen ook omstanders zich met de situatie te bemoeien. Vanwege deze omstandigheden en omdat zij wisten dat psychiatrische hulp lang op zich zou laten wachten, wilden de politieambtenaren haar niet op straat aan haar lot overlaten. Daarom hebben zij verzoekster – tegen haar wil en geboeid – meegenomen naar het politiebureau. Volgens verzoekster gebeurde dit plotseling en werd zij daarbij hardhandig in de auto geduwd. Verzoekster heeft meerdere keren duidelijk aangegeven dat zij niet mee wilde en dat ook niet hoefde, aangezien zij geen dader is.

Op het politiebureau is verzoekster in een observatiecel geplaatst. Daar gaf zij aan dat zij haar advocaat wilde spreken. De politie weigerde dit, omdat het geen arrestatie betrof. De politieambtenaren zeiden haar dat er snel een psychiater voor haar zou komen. Pas ongeveer vijf uur later kwamen er twee artsen van de Crisisdienst bij haar in de cel. Snel daarna vertelde de politie haar dat ze mocht gaan.

De klachtbehandeling door de politie

Omdat verzoekster het niet eens was met deze gang van zaken, heeft zij een klacht bij de politie ingediend.

Klacht over overbrengen naar en insluiting op het politiebureau

De klachtencommissie heeft de politiechef geadviseerd om de klacht ongegrond te verklaren en de politiechef heeft dit advies overgenomen.

Volgens de politiechef is de juridische basis voor het optreden van de politie gelegen in hun hulpverleningstaak ex. artikel 3 Politiewet 2012 en artikel 25 van de Ambtsinstructie van de politie. Volgens dit laatste artikel draagt de politie er zoveel mogelijk zorg voor dat personen die een onmiddellijk gevaar zijn voor de openbare orde, veiligheid of gezondheid, hetzij voor zichzelf, hetzij voor anderen, op de meest geschikte wijze van openbare plaatsen worden verwijderd. Op basis van het tweede lid van het artikel draagt de politie deze personen, voor zover de omstandigheden dit toelaten, over aan het eigen zorgkader. Mocht dat niet lukken dan kunnen die personen bij wijze van hulpverlening op een politiebureau worden ondergebracht. Voorwaarde is wel dat dit niet tegen de wil van voornoemde personen gebeurt.

Er was geen 'zorgkader' van verzoekster bekend. De politiechef kan zich goed voorstellen dat de betrokken politieambtenaren geen kans zagen om al op straat te bellen met de Crisisdienst. Ze hadden hun handen vol om verzoekster ongedeerd in een politieauto te krijgen, zonder dat de mensen die zich inmiddels op straat hadden verzameld zich met de situatie zouden gaan bemoeien.

Zelfs als de betrokken politieambtenaren wel in de gelegenheid zouden zijn geweest om de Crisisdienst vanaf straat te informeren/raadplegen, acht de politiechef het zeer aannemelijk dat die dienst niet naar de winkel zou zijn gekomen. De Crisisdienst bleek later die dag zeer terughoudend in haar animo om verzoekster op het politiebureau te komen beoordelen. Klaagster had namelijk diverse klachten ingediend over het personeel van de zorginstelling waartoe de Crisisdienst behoort.

Overbrengen naar de beoordelingskamer van de Crisisdienst was volgens de politiechef evenmin een optie. Volgens verzoekster werd zij "platgespoten" op die GGZ-locatie en wilde zij daar niet naartoe gebracht worden. Het enkele

bestaan van een beoordelingskamer betekent in de ogen van de politiechef niet automatisch dat de politie verzoekster naar die beoordelingskamer had moeten overbrengen. Verzoekster zou zich volgens de politiechef waarschijnlijk met hand en tand hebben verzet als zij naar die locatie was overgebracht. De politiechef vindt het daarom acceptabel dat de betrokken politieambtenaren de Crisisdienst pas hebben ingeschakeld zodra zij op het politiebureau arriveerden, en niet al op straat voor de winkel.

Volgens de betrokken politieambtenaren wekte verzoekster de indruk te lijden aan wanen en sterk wisselende stemmingen. Zo riep zij volgens hen onder andere dat de politie zou bestaan uit moordenaars en verkrachters, en dat door magie een hart uit een lichaam zou kunnen verdwijnen. Gelet hierop is het volgens de politiechef te begrijpen en te billijken dat de betrokken politieambtenaren haar niet aan haar lot wilden overlaten op straat. Ze zou zichzelf en/of anderen in gevaar kunnen brengen onder invloed van haar waandenkbeelden.

Volgens de politiechef leek de conclusie gerechtvaardigd dat verzoekster, toen zij zich op de openbare weg bevond, niet meer in staat was om een weloverwogen besluit te nemen dat zij tegen overbrenging naar het politiebureau was. Verzoekster gaf enkel te kennen wat zij niet wilde. Ze heeft diverse keren gezegd dat zij niet naar het politiebureau wilde gaan. Verzoekster toonde in toenemende mate verward gedrag. De politie moest daarom voor haar bestwil besluiten haar naar het politiebureau over te brengen. De politiechef heeft de klacht daarom ongegrond verklaard.

Ten slotte is het de politie niet aan te rekenen dat het te lang duurde voordat verzoekster op het politiebureau door de Crisisdienst werd beoordeeld, aldus de politiechef. De politie heeft afspraken met de Crisisdienst gemaakt over de termijn waarbinnen de Crisisdienst arriveert op een politiebureau, als haar is verzocht aldaar een persoon te beoordelen. De politie heeft geen enkele zeggenschap over de inzet van capaciteit door de Crisisdienst. Daarom heeft de politiechef deze klacht ongegrond verklaard.

Klacht over handboeiengebruik

De politiechef acht de klacht over het boeien ook ongegrond. Hij vindt het aannemelijk dat verzoekster de indruk wekte onder invloed van waanbeelden te handelen. Daarnaast was het de betrokken politieambtenaren bekend dat verzoekster ooit bij een hulpverlener is weggerend. Gelet hierop zou het transporteren van verzoekster zonder handboeien een te groot risico voor gevaar opleveren. Zo zou verzoekster onderweg uit de auto kunnen proberen te springen, met alle risico's van dien. Het aanleggen van boeien verkleinde de kans op onverhoedse acties van verzoekster en past volgens de politiechef binnen de mogelijkheid die artikel 22 Ambtsinstructie de politie biedt.

Klacht over juridische bijstand

Verzoekster was niet als verdachte van een strafbaar feit naar het politiebureau gebracht, maar als een hulp-behoevende persoon. Daarom had zij geen recht op juridische bijstand en is de klacht volgens de politiechef ongegrond.

De klacht van verzoekster bij de Nationale ombudsman

Omdat verzoekster zich niet kon vinden in het oordeel van de politiechef diende zij een klacht in bij de Nationale ombudsman. Verzoekster geeft ten eerste aan dat ze wellicht verward was, maar niet suïcidaal en ook niet (fysiek) agressief: zij vormde geen acuut gevaar voor zichzelf, noch voor haar directe omgeving.

Verzoekster is het verder niet eens met de stelling van de politie dat er geen mogelijkheid was haar ergens anders onder te brengen dan in een politiecel. In de ogen van verzoekster was dat wel het geval; verzoekster had kunnen worden overgebracht naar de Crisisbeoordelingskamer.

Convenant GGZ Centraal, Symfora Meander en Politie Midden-Nederland 2017

In het kader van het onderzoek heeft de Nationale ombudsman het convenant dat tussen GGZ en de politie bestaat opgevraagd. Uit het convenant blijkt onder andere dat personen met verward gedrag niet in een politiecel geplaatst mogen worden wanneer er geen strafbaar feit is gepleegd. Zowel politie als GGZ realiseren zich dat een cel per definitie geen geschikte plek is voor een verward persoon en dat de duur van de insluiting in een cel dan ook tot een minimum dient te worden beperkt.

De wetgeving omtrent de verplichte geestelijke gezondheidszorg

De Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen die op 26 augustus 2017 gold, wordt vervangen voor de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ), die op 1 januari 2020 in werking treedt. De politie is bij de totstandkoming daarvan betrokken geweest. In artikel 7:3, zesde lid, van het wetsvoorstel staat 'dat het onderbrengen van betrokkene bij de politie uitsluitend plaatsvindt indien betrokkene verdacht wordt van een strafbaar feit'.

Verklaringen van politieambtenaren in het kader van het onderzoek door de Nationale ombudsman

In het kader van het onderzoek heeft de Nationale ombudsman drie betrokken politieambtenaren gehoord. Het ging om de twee politieambtenaren die ter plaatse waren (X en Y) en de operationeel commandant (Z) met wie zij contact hadden.

Politieambtenaar X verklaarde dat zij en haar collega Y op zaterdag 26 augustus 2017 een melding kregen dat in een winkel een vrouw stond die erg overstuur was, omdat zij zich bedreigd voelde door haar burens. Op het moment dat X en Y aankwamen bleek het om verzoekster te gaan. X heeft verzoekster gezegd dat zij gekomen waren om haar te helpen. Verzoekster reageerde aanvankelijk niet op X, ze keek dwars door haar heen, had grote ogen en het viel X op dat zij hevig transpireerde. Op een gegeven moment kreeg X contact met haar en zijn X, Y en verzoekster op de openbare weg gaan staan.

Toen verzoekster haar verhaal aan X en Y vertelde, werd zij heel emotioneel, bijna hysterisch. Het verhaal dat zij vertelde werd heel onsamenhangend. De emoties van verzoekster gingen alle kanten op, het ene moment huilde ze, het volgende moment schreeuwde of lachte ze. Ze schreeuwde onder meer dat X en Y moordenaars en verkrachters waren en dat door magie een hart uit een lichaam zou kunnen verdwijnen.

Er waren die zaterdag veel mensen op de been. De situatie escaleerde steeds meer. Daarbij komt dat het incident zich afspeelde in een buurt waar de politie niet heel geliefd is. Verzoekster probeerde de aandacht van het publiek te trekken door te roepen dat ze door X en Y verkracht en vermoord zou worden. Er was grote paniek bij haar.

Verzoekster nam een aantal keer een dreigende houding aan. Ze bracht haar gezicht dan heel dicht bij dat van X.

Toen X en Y contact hadden met de meldkamer bleek dat de politie vaker met verzoekster te maken heeft gehad; zij stond bekend als verward persoon.

X en Y hebben verzoekster voorgesteld om naar haar huis te gaan, zodat zij vanuit haar veilige situatie met verzoekster konden praten. Dat wilde verzoekster niet; ze zou onder geen beding met X en Y meegaan.

De situatie escaleerde weer en verzoekster werd steeds hysterischer, aldus X. X en Y hebben vervolgens overleg gehad met de operationeel commandant.

Normaal gesproken neemt de politie in zo'n situatie contact op met de Crisisdienst. De politie kan niet zomaar naar de Crisisdienst rijden met iemand in de auto. De casus moet eerst overlegd worden met de psychiater. Pas na dit overleg wordt besloten waar een persoon naartoe gaat. De praktijk leert dat het over het algemeen 30 tot 45 minuten duurt voordat de politie teruggebeld wordt door de psychiater van de Crisisdienst. In dit geval hadden X en Y dus nog lange tijd op de openbare weg moeten staan met verzoekster. Omdat de situatie steeds meer escaleerde en X en Y in een potentieel onveilige omgeving stonden, voor zowel verzoekster als voor henzelf, hebben zij besloten om naar het bureau te gaan. En daar, vanuit een veilige situatie, de hulpverlening op te starten.

Ze zijn met verzoekster naar de auto gelopen. Bij de auto begon verzoekster tegen te werken. Zij schreeuwde dat zij niet met hen mee zou gaan. Zij sloeg met haar handen om zich heen en probeerde zich los te trekken. Verder was verzoekster al een aantal keer eerder dreigend naar X toe. Daarom hebben X en Y verzoekster de transportboeien omgedaan. Het was volgens X niet veilig om verzoekster zonder boeien te vervoeren, haar emoties gingen 'van hot naar her'.

X verklaarde dat ze geen tijd heeft gehad om het zorgkader van verzoekster in het systeem na te gaan. Achteraf bleek verzoekster een minderjarig zoontje te hebben, verder niemand. Een ambulance bellen behoorde niet tot de normale procedure in zo'n geval, volgens X. De procedure schreef voor dat de politie contact opnam met de Crisisdienst.

Ook tijdens het vervoer naar het politiebureau zei verzoekster dat X en Y dood zouden gaan en keek X daarbij dreigend aan. Toen X en Y op het politiebureau aankwamen, werd verzoekster ingesloten. X kon toen geen contact met haar maken. X en Y hebben verzoekster uitgelegd dat er een arts in kennis zou worden gesteld. Verder hebben

zij haar uitgelegd dat er een knopje in de cel zat dat zij kon gebruiken als zij iets nodig had. Verzoekster was op dat moment aan het schreeuwen in een voor X onbekende taal.

Verzoekster zei in de cel dat zij een advocaat wilde. X heeft toen gezegd dat er eerst een arts zou komen.

Verzoekster was niet meegenomen voor een strafbaar feit dus de politie hoefde volgens X geen advocaat in kennis te stellen. Direct toen X en Y op het bureau aankwamen heeft Y de Crisisdienst gebeld. Later heeft operationeel commandant Z nog een keer de Crisisdienst gebeld. Het duurde erg lang voordat de Crisisdienst kwam. De Crisisdienst bleek al negatieve ervaringen met verzoekster te hebben en had daarom minder haast.

De politie biedt mensen standaard eten en drinken aan bij binnenkomst op het bureau. Maar X en Y konden de eerste paar uur geen contact krijgen met verzoekster. De ervaring van X is dat als iemand op het belletje drukt voor eten en drinken, of naar het toilet moet, dit zo snel mogelijk geregeld wordt.

Politieambtenaar Y verklaarde dat er op 26 augustus 2017 een melding binnenkwam dat een vrouw mogelijk bedreigd werd. Toen X en Y in de winkel kwamen, troffen zij verzoekster aan. Y zag dat zij helemaal bezweet was en een verwilderde blik in haar ogen had. Zijn collega en hij konden geen contact krijgen met verzoekster.

Verzoekster gaf aan dat zij de politie wilde spreken. Het leek op dat moment niet tot haar door te dringen dat X en Y van de politie waren. Het gesprek met haar werd steeds onsamenhangender. Ze had het erover dat het hart van een bekende eruit was gehaald door magie. Er ontstond steeds meer paniek bij haar. Omdat mensen in de winkel zich met verzoekster begonnen te bemoeien, kozen X en Y ervoor om verzoekster buiten verder te woord te staan. De emoties van verzoekster wisselden sterk. Uiteindelijk kregen ze van de meldkamer haar naam door. Toen hoorden X en Y ook haar hele geschiedenis met psychische problematiek. X en Y lazen dat verzoekster manisch kon zijn. Dit kwam overeen met hoe zij verzoekster op dat moment hadden aangetroffen.

X en Y hebben allerlei opties overwogen. Hoe langer de situatie duurde hoe meer het gedrag van verzoekster verslechterde. X en Y hebben haar toen gevraagd of zij vrijwillig met hen mee wilde gaan naar het politiebureau. Dit weigerde zij. Vervolgens hebben X en Y gebeld met de operationeel commandant. Tijdens dit telefoongesprek liep verzoekster volgens Y meerdere keren de openbare weg op. Y heeft haar steeds met zachte dwang van de weg af moeten halen. Het werd steeds drukker om hen heen. Toen hebben X en Y besloten om verzoekster, gelet op de openbare orde, op basis van artikel 3 van de Politiewet, naar het bureau te brengen.

Y gaf aan dat het de voorkeur had gehad om verzoekster ter plaatse, of bij haar thuis, te laten schouwen door de Crisisdienst. Maar dit was niet mogelijk volgens Y. Het is X en Y niet gelukt om ter plaatse het zorgkader van verzoekster na te gaan. De situatie werd steeds meer prangend. De mensen op de plek waar zij zich bevonden zijn over het algemeen niet pro-politie. Het was geen optie om ter plaatse de Crisisdienst te bellen. De Crisisdienst neemt alleen mensen aan die niet onder invloed zijn van alcohol of drugs en niet agressief zijn. In de praktijk komt het erop neer dat alleen mensen worden aangenomen die vrijwillig gaan. In het geval van verzoekster was er sprake van agressie. Op het moment dat zij verzoekster in de auto wilden zetten, ging zij namelijk door het lint. Ze nam een gevechtshouding aan, begon te schreeuwen, te maaien met haar armen en te krabben en te slaan. Het was een explosieve situatie volgens Y. Ze moesten haar zo snel mogelijk in de boeien slaan en vertrekken naar het bureau om verzoekster rustig te krijgen. Het gebruik van de handboeien hebben X en Y niet overlegd met de operationeel commandant. Of de politie handboeien aanlegt bepalen de politieambtenaren tijdens een transport zelf. In de ogen van X en Y vormde verzoekster een gevaar voor zichzelf en voor hen. Op het bureau was verzoekster tijdens het fouilleren nog steeds agressief.

Y heeft toen hij en zijn collega terug waren op het politiebureau contact opgenomen met de Crisisdienst. Het bleek hem dat verzoekster een verleden met de Crisisdienst heeft, en daar veel klachten heeft ingediend. Daarom merkte hij dat de Crisisdienst zich erg terughoudend opstelde. Toen er na een tijdje nog geen psychiater was heeft de operationeel commandant weer contact opgenomen met de Crisisdienst. Het duurde uiteindelijk vier of vijf uur voordat de Crisisdienst langskwam. Verzoekster vroeg vaak om een advocaat. Y heeft haar verteld dat ze geen verdachte was maar dat ze op eigen kosten een advocaat mocht raadplegen.

Volgens Y zijn er steeds betere afspraken tussen de politie en de GGZ. Zo is er ook een regulier overleg met de GGZ om de werkafspraken na te lopen en het convenant beter werkbaar te maken. Ook om misverstanden uit de weg te helpen. Een casus wordt achteraf gezamenlijk geëvalueerd.

Politieambtenaar Z verklaarde dat hij operationeel commandant is. Op 26 augustus 2017 belden zijn collega's X en Y hem en vertelden dat zij in een moeilijke situatie zaten. Zij hebben hem de situatie uitgelegd en naar aanleiding daarvan heeft hij besloten om X en Y met verzoekster naar het bureau te laten komen. Van belang was dat de escalatie moest worden opgeheven. Voor X en Y moest de situatie veilig blijven. Ook voor verzoekster was het van belang dat er een einde kwam aan de situatie op straat. Verder heeft hij bij zijn keuze om X en Y met verzoekster naar het bureau te laten komen meegewogen dat de GGZ niet op afroep beschikbaar is.

Verzoekster was agressief, begreep hij. Ze stond bij de politie bekend als verward, agressief. Ook had ze volgens X en Y last van waanbeelden. Een gesprek met haar bleek die dag onmogelijk. Het spoor was dichtbij en het publiek begon zich ermee te bemoeien. Het neigde een kwestie van openbare orde te worden. Gelet op de veiligheid van X en Y en verzoekster, besloot Z dat zijn collega's met verzoekster naar het bureau moesten komen. Z stelt dat X en Y niet snel bang zijn. Deze politieambtenaren proberen altijd verbinding te maken met mensen, ook met verwarde mensen.

Ze stonden op straat met een vrouw met historie en wisten dat de GGZ niet binnen 45 minuten aanwezig kon zijn, dus toetsing op straat of in huis kon niet, volgens Z. Verzoekster laten gaan was geen optie, omdat het spoor dichtbij was. Maar soms, zo stelt Z, heb je geen keuze, ondanks dat je dan een regel of wet ontbreekt. Tijdens de rit naar het bureau de Crisisdienst bellen was geen optie en was ook niet mogelijk, gezien het gedrag van verzoekster. In de weekenden zijn er normaal gesproken twee deskundigen bij de Crisisdienst (verpleegkundigen). De psychiater is thuis of rijdt zijn ronde en is enkel op oproepbasis beschikbaar. Het criterium om iemand naar de Crisisdienst/Crisisdienst/Rembrandthof te brengen is of iemand handelbaar is; iemand moet dus niet agressief of opstandig zijn. Er is nu een aparte GGZ ambulance maar die was er in 2017 nog niet.

Toen verzoekster op het bureau kwam heeft Z in de fouilleringsruimte gezien dat verzoekster niet handelbaar was. Ze was aan het schreeuwen, slaan en trappen. Ze kwam agressief over en was niet van plan te kalmeren. Ze zei dat de politie moordenaars zijn.

Na ongeveer 10 à 15 minuten na binnenkomst op het politiebureau heeft Y contact opgenomen met de Crisisdienst. Toen de animo om verzoekster te beoordelen niet groot bleek te zijn heeft Z na ongeveer 30 minuten na het eerste contact door Y met de Crisisdienst gebeld. Hij heeft toen een toetsing geëist. Dit is vervolgens door de Crisisdienst toegezegd. Dat was rond half 12. Uiteindelijk is de GGZ rond half vijf op het bureau gekomen. Toen zat de dienst van Z er al op.

Collega's hebben meerdere keren eten en drinken aangeboden maar zij wilde niets hebben. Ze reageerde niet, schreeuwde, praatte tegen de muur of was aan het slaan/yogabewegingen aan het maken. Er is een convenant tussen de politie en de GGZ met afspraken over mensen met verward gedrag. Het probleem is echter dat er bij de zorginstellingen te weinig personeel beschikbaar is, aldus Z.

Standpunt politiechef

De politiechef liet de Nationale ombudsman weten dat de verklaringen die door de betrokken politieambtenaren zijn afgelegd geen aanleiding geven om af te wijken van het eerder ingenomen standpunt. De politiechef acht de klachtpunten nog altijd ongegrond.

De klacht over het niet aanbieden van eten en drinken tijdens het verblijf van verzoekster in de cel acht de politiechef ook ongegrond. Volgens de politiechef weigerde verzoekster om eten en drinken aan te nemen. Van politieambtenaren mag in een dergelijke situatie niet worden verwacht dat zij verzoekster dwingen om te eten of te drinken.

De politiechef voegt aan zijn reactie toe dat het uitgangspunt is dat de politie het vervoer van personen met verward gedrag niet meer op zich neemt. Nog slechts in zeer uitzonderlijke gevallen zal de politie personen met verward gedrag vervoeren. Sinds 1 september 2018, dus na het bewuste voorval, rijdt er een aparte GGZ-ambulance in de regio.

Nadere reactie verzoekster

Volgens verzoekster was zij niet verward en niet agressief op 26 augustus 2017 en hebben de betrokken politieambtenaren leugens verteld over hoe het op die dag is gegaan.

Daarnaast heeft de politie ten onrechte verklaard dat zij in een psychose verkeerde. De betrokken politieambtenaren zijn niet bevoegd een dergelijke diagnose te stellen. Ook de diagnose dat verzoekster suïcidaal zou zijn, is een aanname, zo stelt zij.

Verzoekster heeft ook over de handelwijze van de Crisisdienst een klacht ingediend. Die klacht is door de zorginstelling waar de Crisisdienst onder valt naar tevredenheid van verzoekster opgelost. Er zijn excuses gemaakt voor het feit dat verzoekster lang heeft moeten wachten voordat de psychiater verzoekster kon beoordelen.

BEOORDELING

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

Klacht over het overbrengen naar en de insluiting op het politiebureau

De Nationale ombudsman toetst dit klachtonderdeel aan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten van burgers worden gerespecteerd. Het recht op persoonlijke vrijheid is gewaarborgd in de Grondwet en in internationale verdragen.¹ In de Politiewet 2012 is geregeld in welke gevallen de politie een burger zijn vrijheid mag benemen

De politie is in dit geval opgetreden in het kader van haar hulpverlenende taak, die is vastgelegd in artikel 3 van de Politiewet 2012. In artikel 25 van de Ambtsinstructie voor de politie staat wanneer de politie een persoon mag overbrengen in het kader van hulpverlening. Dit artikel bepaalt dat de politie een persoon die een gevaar is voor zichzelf overdraagt aan zijn of haar eigen zorgkader, voor zover de omstandigheden dat toelaten. Mocht dat niet mogelijk zijn dan wordt gekeken of andere opvang beschikbaar is. Bij het ontbreken van opvangmogelijkheden elders kan betrokkene in afwachting van hulpverlening worden ondergebracht naar het politiebureau wanneer dit nodig is voor de bescherming van de betreffende persoon én **wanneer deze daarmee instemt**. Als aan één van de genoemde voorwaarden niet is voldaan, ontbreekt een juridische basis om een verwarde persoon over te brengen naar en in te sluiten op een politiebureau.

De Nationale ombudsman stelt vast dat verzoekster niet heeft ingestemd met de overbrenging naar het politiebureau. De overbrenging is dus in strijd met artikel 25 van de Ambtsinstructie voor de politie en is daarom onrechtmatig.

Ook wanneer het overbrengen van een persoon onrechtmatig is, kan het in sommige gevallen nog steeds behoorlijk zijn. In rapport 2016/079 oordeelde de Nationale ombudsman dat de politie behoorlijk had gehandeld. In dat geval was het risico te groot om verzoeker in zijn woning door een psychiater te laten beoordelen vanwege de door hem geuite bedreiging, vanwege het feit dat verzoeker had aangegeven zichzelf iets aan te doen, vanwege de aanwezigheid van wapens en vanwege het feit dat verzoeker in een complex met oudere mensen woonde. De politie kon in dit geval aannemen dat verzoeker een gevaar was voor zichzelf en zijn omgeving en mocht hem dan ook zonder zijn instemming overbrengen naar het politiebureau.

Verzoekster heeft betwist dat ze verward en agressief was. X en Y verklaren gelijkluidend over het gedrag van verzoekster. In de winkel probeerden zij contact te zoeken met verzoekster maar dat lukte niet. Verzoekster riep onder andere dat zij 'moordenaars' waren en haar emoties wisselden sterk. Ook sprak verzoekster onsamenhangend en was zij in paniek. Op het moment dat X en Y verzoekster wilden meenemen in het politievoertuig begon zij te schreeuwen, te maaien met haar armen, te krabben en te slaan. Bovendien bleek uit het politiesysteem dat verzoekster een geschiedenis met psychische problematiek had. Gelet op al deze omstandigheden tezamen, acht de Nationale ombudsman het voldoende aannemelijk dat verzoekster verward en agressief gedrag vertoonde.

¹ Artikel 15, eerste lid Grondwet en artikel 5 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

De Nationale ombudsman vindt dat de omstandigheden in dit geval echter niet zo zwaarwegend waren dat het behoorlijk was om verzoekster tegen haar wil mee te nemen en in te sluiten op het politiebureau. Verzoekster vertoonde, zoals hierboven beschreven, verward en agressief gedrag. Echter deze omstandigheden leveren naar het oordeel van de Nationale ombudsman onvoldoende aanwijzingen op dat zij een gevaar voor zichzelf en haar omgeving vormde. Dit in tegenstelling tot rapport 2016/079, waarin verzoeker wél een gevaar voor zichzelf en zijn omgeving was.

Het behoorlijkheidsvereiste van het respecteren van grondrechten is geschonden. De onderzochte gedraging is niet rechtmatig en niet behoorlijk.

Klacht over handboeiengebruik

Ook deze klacht moet worden beoordeeld aan de hand van het genoemde behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten dienen te worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd.² Het gebruik van handboeien betekent in beginsel een inbreuk op dit grondrecht.

In artikel 7 van de Politiewet 2012 en artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie is bepaald dat een politieambtenaar een aangehouden verdachte ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. Zoals hierboven is vastgesteld, was verzoekster geen verdachte. Het boeien van verzoekster was dus in strijd met de Politiewet en de Ambtsinstructie en daarom onrechtmatig.

De Nationale ombudsman heeft in rapport 2016/079 geoordeeld dat ook wanneer het boeien van een persoon onrechtmatig is, dat in geval van een noodsituatie toch behoorlijk kan zijn. In dat onderzoek was sprake van een noodsituatie. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was het boeien van verzoeker de enige mogelijkheid om verzoekers verzet te breken, hem onder controle te krijgen en hem mee te nemen naar het politiebureau. Het boeien van verzoeker was daarmee redelijk en noodzakelijk.

De Nationale ombudsman vindt dat de omstandigheden in het geval van verzoekster niet zodanig waren dat sprake was van een dergelijke noodsituatie. Dit alleen al omdat, gelet op wat hiervoor besproken is, het niet behoorlijk was om verzoekster over te brengen naar het politiebureau.

Het behoorlijkheidsvereiste van het respecteren van grondrechten is geschonden. De onderzochte gedraging is niet rechtmatig en niet behoorlijk.

De verblijfsduur

De Nationale ombudsman toetst dit klachtonderdeel aan het vereiste van bijzondere zorg. Dit vereiste houdt in dat overheidsinstanties aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen. Dit betekent dat iemand niet onnodig lang in een politiecel verblijft.

De Nationale ombudsman stelt vast dat verzoekster pas na een verblijf van ongeveer vijf uur in de cel beoordeeld is door de Crisisdienst. Politieambtenaar Z heeft nadat verzoekster ongeveer een uur op het politiebureau verbleef voor een tweede keer naar de Crisisdienst gebeld. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie niet verantwoordelijk kan worden gesteld voor de late komst van de Crisisdienst. Ook uit de gegrondverklaring van de klacht bij de Crisisdienst blijkt dat de lange wachttijd aan de Crisisdienst te wijten is.

De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie niet in strijd met het vereiste van bijzondere zorg heeft gehandeld.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

---

² Artikel 11 Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Klacht over juridische bijstand

De Nationale ombudsman toetst dit klachtonderdeel aan het vereiste van bijzondere zorg. Dit vereiste houdt in dat overheidsinstanties aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen. Dit betekent dat iemand die als verdachte in een politiecel verblijft een advocaat mag bellen.

Artikel 28 van het Wetboek van Strafvordering schrijft voor dat een verdachte het recht heeft om zich te doen bijstaan door een advocaat. In dit geval was verzoekster niet aan te merken als verdachte in de zin van het Wetboek van Strafvordering; zij was in het kader van de hulpverleningstaak van de politie mee naar het politiebureau genomen en was geen verdachte van een strafbaar feit. Daarmee heeft de politie niet in strijd gehandeld met het vereiste van bijzondere zorg.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

De Nationale ombudsman merkt hierbij op dat het op de weg van de politie had gelegen verzoekster, nu zij zonder wettelijke basis van haar vrijheid was beroofd en in een kwetsbare positie verkeerde, in de gelegenheid te stellen om telefonisch contact te leggen met iemand uit haar omgeving.

Klacht over niet aanbieden van eten en drinken

De Nationale ombudsman toets ook dit klachtonderdeel aan het vereiste van bijzondere zorg. Dit vereiste houdt in dat overheidsinstanties aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen. Dit brengt met zich mee dat voor iemand in een politiecel verblijft goed gezorgd moet worden. Deze zorg houdt onder andere in dat iemand eten en drinken aangeboden krijgt.

De verklaringen van verzoekster en die van de betrokken politieambtenaren verschillen op dit punt. Volgens de politie is verzoekster eten en drinken aangeboden, maar reageerde verzoekster niet op de vraag of ze iets wilde eten of drinken. Ook weigerde ze eten of drinken aan te nemen. Verzoekster stelde daarentegen dat haar geen eten of drinken door de politie is aangeboden.

In het algemeen onthoudt de Nationale ombudsman zich van het geven van een oordeel over een klacht als de verklaringen van verzoekster en de betrokken ambtenaren tegenover elkaar staan, en de Nationale ombudsman niet kan achterhalen wat er feitelijk is gebeurd. Een uitzondering daarop bestaat indien er sprake is van omstandigheden op grond waarvan aan de ene verklaring meer waarde kan worden gehecht dan aan de andere verklaring.

In dit geval doen zich geen omstandigheden voor op grond waarvan aan de ene verklaring meer betekenis moet worden toegekend dan aan de andere verklaring. X en Y kunnen ook niet uit eerste hand verklaren of verzoekster eten en drinken aangeboden heeft gekregen, omdat zij na het overbrengen van verzoekster naar het politiebureau weer de straat op gingen. Op dat moment hebben hun collega's de zorg over verzoekster overgenomen.

Om die reden onthoudt de Nationale ombudsman zich op dit punt van een oordeel.

Conclusie

De klacht over de overbrenging naar en insluiting van verzoekster op het politiebureau door de politie eenheid Midden-Nederland is gegrond, wegens strijd met het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten – in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid – worden gerespecteerd.

De klacht over het boeien van verzoekster door de politie eenheid is gegrond, wegens strijd met het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten – in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam – worden gerespecteerd.

De klacht over de lange verblijfsduur in de politiecel is ongegrond.

De klacht over het weigeren van juridische bijstand door de politie eenheid Midden-Nederland is ongegrond.

Over de klacht over het niet aanbieden van eten en drinken door de politie eenheid Midden-Nederland heeft de Nationale ombudsman geen oordeel.

Slotbeschouwing

In deze casus hebben we ingezoomd op de rol van de politie. De zorg voor personen met verward gedrag is primair niet de verantwoordelijkheid van de politie. Andere ketenpartners, zoals de Crisisdienst (GGZ), hebben hierin een (grote) rol. Elke ketenpartner draagt de verantwoordelijkheid voor zijn eigen deel en handelt conform deze verantwoordelijkheid. De Nationale ombudsman begrijpt dat de politie voor haar gevoel geen andere mogelijkheid had dan om in het ontstane gat te springen, en verzoekster mee te nemen zonder haar instemming. De bescherming van grondrechten is echter belangrijk en hier mag niet lichtvoetig mee omgegaan worden. Alleen zwaarwegende belangen bijvoorbeeld als iemand een gevaar is voor zichzelf en voor hun omgeving kunnen een gedraging behoorlijk maken. In deze zaak heeft de Nationale ombudsman deze omstandigheden niet aangenomen en daarom is de gedraging niet behoorlijk.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen